

Riksförbundet VISIR

Verksamhetsplan

År 2021-2022

Antagen på styrelsemötet 2020-10-28

Riksförbundet VISIR, Hälsans Hus, Fjällgatan 23 B, 116 28 Stockholm
Telefon 08-591 282 11, e-post visir@telia.com
www.visominteroker.se, facebook.com/visominteroker

VISIR

VISIR är en förkortning av Vi Som Inte Röker och är en ideell, religiös och politisk obunden organisation. Riksförbundet VISIR bildades år 1974. VISIR arbetar aktivt för ett tobaksfritt samhälle och formar verksamheten efter vetenskap, beprövad erfarenhet men provar också nya infallsvinklar.

VISIR har som mål att bedriva insatser inom följande områden:

- Opinionsbildning
- Miljöfokusering på konsekvenser av tobak och tobaksindustrins miljöpåverkan
- Riktade insatser till de grupper som röker mest
- Riktade insatser till barn och unga
- Medverka till att skapa fler rökfria miljöer
- Delta/medverka på konferenser, mässor etc
- Vid behov stödja Visirs lokalavdelningar och grupper
- Utkomma med tidningen VISIR Aktuellt 4 nr/år
- Samarbeta med kommuner, regioner, myndigheter och organisationer
- Verka för Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025

Tobaksbruket är vårt enskilt största folkhälsoproblem men det går att förebygga. Det tobaksförebyggande arbetet är en förutsättning för ökad jämlikhet inom och mellan länder. Att minska bruket av och exponeringen för tobak är därmed en nyckelfaktor för att minska ojämlikheter i ekonomi och hälsa.

Levnadsvanor går att påverka och det gäller även rökning och annat tobaksbruk. Tobaksbruket bör minskas i vårt land genom att färre (ofta minderåriga) ungdomar provar tobak och att fler rökare slutar.

Verksamheten i VISIR knyter an till Folkhälsomyndighetens uppdrag, den nationella folkhälsopolitikens målområde 11, Tobakskonventionen, särskilt artiklarna 3, 5, 8 och 14, Barnkonventionen, nationella ANDT-strategin 2016-2020 och Agenda 2030. Tobak motverkar samtliga av FN:s 17 globala hållbarhetsmål. VISIR följer utvecklingen av lagstiftning kring tobak och tobaksprodukter, rökfria miljöer och tillståndsgivning. Utveckling av nya tobaksprodukter som till exempel nikotinsnus, e-cigarettor och heat-not-burn med flera produkter ska vi följa och agera mot.

VISIR är aktiv i sociala medier och ger ut tidningen VISIR Aktuellt 4 nr/år.

VISIR är en av 18 medlemsorganisationer i Tobaksfakta – oberoende tankesmedja och är medlem i Cancerfonden och Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN). VISIR ingår i Svenska NCD-nätverket (NCD=non-communicable diseases). VISIR stödjer Tobacco Endgame – Rökfritt Sverige 2025.

VISIR arbetar med tre långsiktiga huvudmål.

- Främja rökfria miljöer
- Förebygga tobaksbruk
- Främja rökstopp i särskilt utsatta grupper

Mål 1: Främja rökfria miljöer

Vid bildandet av VISIR var rökfria miljöer i fokus och 40 år senare är arbetet för rökfria miljöer fortfarande centralt för VISIR. Tobakslagen från år 1993 ingick rökförbud – människor skulle inte mot sin vilja utsättas för andras rök i gemensamhetslokaler och inom olika samhällssektorer (barnomsorg, skola, hälso- och sjukvård, kollektivtrafik m.m.). År 2005 kom lagen om rökfritt på restauranger och serveringsställen. Den 1 juli 2019 började en ny lag på tobaksområdet att gälla, lagen (2018:2088) om tobak och liknande produkter. Den nya lagen ersätter den tidigare tobakslagen (1993:581) och lagen om elektroniska cigaretter och påfyllningsbehållare (2017:425).

Rökfria miljöer minskar den sociala exponeringen för rökning och bidrar till att av normalisera rökning. Detta är extra viktigt i förhållande till barn och ungdomar, vilka är särskilt känsliga för visuella signaler och sociala normer.

Delmål 1.1: Sprida information om kommunala kontaktuppgifter inom tobakstillsyn till allmänheten

Kommunen har ansvar som arbetsgivare, förebyggande insatser och är tillsynsmyndighet. Kommuner som inför rökfri arbetstid ger anställda en förbättrad arbetsmiljö och trovärdighet i hälsofrågor. Personalen blir förebilder för brukare och allmänhet. Kommunen har tillsynsansvar gällande tobak enligt tobakslagen. Kommunen ska kontaktas när butiker säljer tobaksvaror till ungdomar under 18 år eller olaga handel av smuggelcigaretter.

Målgrupp: Allmänhet och kommunanställda

Insatser:

- Arbetet fortsätter att följa upp kommunernas hemsidor om uppdatering av införandet av Tobakslagen den 1 juli 2019. VISIR kommer att titta närmare på tre kommuner av olika storlekar om hur tillsyn över rökfria miljöer bedrivs. Se Tillsynsprotokoll.
- Informera på hemsidan om kontaktperson/förvaltning i respektive kommun vid överträdelse av tobakslagen.

Förväntat resultat: Förbättrad information till allmänheten om tobakstillsyn och hänvisning på kommuners hemsida

Uppföljning: Uppföljning av kommunernas hemsidor efter införandet av nya tobakslagen den 1 juli 2019.

Delmål 1.2: Informera kommuner om rökfri arbetstid och tobaksfri skoltid

Många kommuner har infört rökfri- eller tobaksfri arbetstid. Kommuner med rökfri/tobaksfri arbetstid inkluderar även skolans personal. Detta omfattar inte alltid elever. Rökfri arbetstid/skoltid innebär att rökning inte är tillåtet under arbetstid inklusive pauser. För att nå framgång med införandet av rökfri/tobaksfri arbetstid bör kommunanställda erbjudas sluta röka/snusa stöd. Kommunens medarbetare har en roll att vara goda förebilder för allmänhet och brukare och ges

också en möjlighet att påverka. Rökfri- eller tobaksfri arbetstid ska gälla alla medarbetare, förtroendevalda, praktikanter etc.

Målgrupp: Kommunanställda, lärare och annan skolpersonal samt elever

Insatser:

- Via brev uppmana de kommuner som inte infört rökfri arbetstid.
- Erbjud stöd och hjälp i genomförandet av rökfri arbetstid och tobaksfri skoltid genom i samverkan ta fram riktlinjer/policy, informationsmaterial, nyhetsbrev etc
- Påminna och sprida Folkhälsmyndighetens material.
- Sprida goda exempel till kommuner som inte regelbundet arbetar med rökfri/tobaksfri arbetstid.

Förväntat resultat: Fler kommuner inför och vidmakthåller rökfri arbetstid/tobaksfri skoltid.

Uppföljning: Antal brevutskick, antal kontakter och antal rökfria kommuner

Delmål 1.3: Sprida information om rökfria flerfamiljshus

Hyresgäster i flerfamiljshus störs av grannars tobaksrök är ett stort samhällsproblem. Rättslig praxis är att bedöma en grannes rökning som en ringa störning vilket inte påverkar hälsan menligt. Sedan många år tillbaka arbetar VISIR för rätten till en rökfri bostad. Ingen ska ofrivilligt utsättas för andras rökning i sin bostad, på sin balkong eller att passera ett rökmoln i loftgången i entrén till sin bostad, den kanske viktigaste livsmiljön i vardagen. Efterfrågan på rökfria flerfamiljshus är stor bland allmänheten och inte minst bland astmatiker och allergiker.

Barn och icke rökande familjemedlemmar utsätts för passiv rökning i hemmet när en familjemedlem röker. Rökning i bil borde förbjudas även när det inte finns barn i bilen, eftersom tredjehands rökning har visat sig vara ännu giftigare än den primära röken, och blir dessutom giftigare över tid. Det är förbjudet att prata i mobiltelefon, varför inte förbjuda rökning i bilen. Dessutom kan glöd falla ner i bilen. Barn som utsätts för tobaksrök drabbas oftare av luftvägsinfektion, öroninflammation, astma och allergi.

Rökfria bostäder innebär hälsofördelar och fastighetsägare får minskad kostnad på grund av utebliven rök sanering. Risken för lägenhetsbränder är stor vid sängrökning.

Målgrupp: Allmänhet och anställda inom allmännyttans fastighetsbolag.

Insatser:

- Opinionsbildande aktiviteter.
- Opinionsbilda - att förbjuda rökning i bilar.
- Sprida Visirs folder om passiv rökning till allmännyttan och hyresgäster.
- Fortsätta informera om fler rökfria flerfamiljshus som publiceras på vår hemsida.
- Verka för att få bort rök kurer via debattartiklar och brev till kommuner
- Nedskräpning av fimpar på gator, torg, skolgårdar etc.

Förväntat resultat: Ökat antal rökfria flerfamiljshus.

Uppföljning: Antal flerfamiljshus som har rökfri policy. Antal besök på hemsidan och antal kontakter med fastighetsbolag.

Mål 2: Förebygga tobaksbruk

Att förebygga tobaksbruk är att påverka attityder och normer samt att minska efterfrågan och tillgänglighet samt bedriva tobaksavvänjning. Att få barn och unga att avstå från tobak och de som redan börjat ska få hjälp att sluta är angeläget. De flesta ungdomar börjar röka före 18 års ålder. Ett sätt att minska tillgången till tobak och liknande produkter bland barn och unga är att höja åldersgränsen vid försäljning av tobaksvaror. I USA har några delstater stiftat lagar om en åldersgräns på 21 år. VISIR vill opinionsbilda för att höja åldersgränsen vid försäljning av tobaksvaror till 20 år.

VISIR vill bredda perspektiven från rökningens ohälsoeffekter till tobakens totala miljöeffekter. Av erfarenhet vet vi att många personer - både rökare och icke rökare är djupt engagerade i miljöfrågor. Att informera om tobaksindustrins negativa påverkan på miljö och klimat är angeläget.

Delmål 2.1: Bilda opinion för att åldersgränsen för att sälja tobak och tobaksprodukter höjs till 20 år.

De flesta ungdomar börjar röka och snusa före 18 års ålder. Ett sätt att minska tillgången till tobak och liknande produkter bland barn och unga är att höja åldersgränsen vid försäljning av tobaksvaror. I USA har några delstater stiftat lagar om en åldersgräns på 21 år. VISIR verkar för att åldersgränsen för försäljning av tobak och tobaksvaror ska höjas från 18 år till 20 år.

Målgrupp: Politiker, allmänhet

Insatser:

- Opinionsbildning.
- Öppet brev till media, Axfood, ICA m.fl. I brevet ska också snusförsäljning ingå.
- Debattartiklar

Förväntat resultat: Ökad opinionsbildning

Uppföljning: Antal kontakter, brev och debattartiklar

Delmål 2.2: Informera gymnasieskolan och dess elever om tobak och liknande produkter samt passiv rökning.

Visirs arbete utgår från Barnkonventionen. VISIR arbetar för att få fler rökfria miljöer och åtgärder som krävs för att skydda barn och ungdomar från att börja röka/snusa samt påverka rökare att inte röka i barn och ungas närhet. I arbetet med att minska eleverns rökning arbetar VISIR med att påverka skolor att införa rökfri/tobaksfri skoltid både för lärare och för elever. Rökning på skolgårdar har

enligt tobakslagen varit förbjudet sedan år 1994 men trots detta röks det fortfarande på våra skolgårdar.

Målgrupp: Elevhälsan, Akademi hälsan, Visirs ungdomsmedlemmar, kommunanställda, beslutsfattare

Insatser:

- Opinionsbildande aktiviteter
- Foldern "Första blosset och du kan vara fast" skickas digitalt till elevhälsan, Akademi hälsan och ska erbjudas Elevhälsoportalen.
- Sprida foldrarna Passiv rökning dödar, Tobaksindustrin - en av de största miljöbovarna" och VISIR-Klubben.
- Medverka till att rökfri/tobaksfri skoltid införs för lärare och elever.
- Producera en animerad film riktad till ungdomar på ca 3 minuter. Influenser ska delta som kan påverka.
- Sponsra Göteborgsloppet med tröjor

Förväntat resultat: Ökad kunskap om tobak och tobaksrelaterade nya produkter. Fler skolor/kommuner inför rökfri/tobaksfri skoltid.

Uppföljning: Antal utdelade foldrar och digitala utskick. Antal kontakter kring rökfri/tobaksfri skoltid. Antal deltagare i Göteborgsloppet. Antal visningar av animerade filmen.

Delmål 2.3: Sprida kunskapen om tobaksindustrins påverkan på miljö och klimat

Tobakens negativa hälsoeffekter har till stor del bedrivits utifrån ett folkhälsoperspektiv. De negativa hälsoeffekterna är stora, många och är väl kända för de flesta. Tobakskonsumtion kan inte reduceras till att ses som ett individuellt hälsoproblem utan måste också ses utifrån ett miljöproblem. Genom att tydliggöra tobaksindustrins negativa effekter kan också nya grupper förmås att sluta använda tobak.

Sammantaget har tobaksindustrin en negativ effekt på snart sagt alla FN:s hållbarhets mål. Att bredda perspektiven från rökningens negativa hälsoeffekter till tobakens totala miljöeffekter är viktigt för att uppnå ett Tobaksfritt samhälle.

Visirs syfte är att öka och sprida kunskapen om tobaksindustrins negativa påverkan på miljö och klimat. Det är allt ifrån skogsskövling till åkermark till den lilla plantan på åkern och vidare till fimparna på marken och i havet men också ohälsan kring passiv rökning och ohälsan kring tredjehands rökning som är en nyare och mycket viktig kunskap.

Insatserna riktar sig i första hand till politiker och beslutsfattare men också till personer som kommer i kontakt med ungdomar och andra grupper i samhället.

Målgrupp: allmänheten, politiker, beslutsfattare

Insatser:

- Uppdatera rapporten Tobaksindustrins miljöpåverkan - en genomgång av forskningsläget 2020
- Översätta rapporten till engelska

- Producera en lärarhandledning till rapporten
- Anordna studiecirkel på studieförbund
- Sprida rapporten via sociala medier, hemsida, VISIR Aktuellt och massmedia, föreläsningar och debattartiklar
- Anordna fimplockar dagar

Förväntat resultat: Ökad kunskap och medvetenhet om tobaksindustrins negativa miljöpåverkan. Opinionsbilda om minskning av fimpar på marknaden. Minskad tillgänglighet av tobaksprodukter.

Uppföljning: Antal föreläsningar och debattartiklar, Antal utdelade foldrar och antal fimpaktiviteter.

Mål 3: Främja rökstopp i särskilt utsatta grupper

Rökning är ett stort folkhälsoproblem. Vissa grupper i samhället röker mer än andra. Det är angeläget att nå de grupper som röker mest. Insatserna bör ske i nära samarbete med målgruppen och helst vid rätt tidpunkt som till exempel ramadan. Okunskapen om tobaksbruk och den passiva rökningens ohälsoeffekter är stor i vissa grupper.

Det finns behov av tobaksförebyggande insatser till invandrare/flyktingar. Med ökade ojämlikheter i samhället och barns rätt till tobaksfrihet bör invandrarsituationen utgöra ett incitament för det tobaksförebyggande arbetet.

Rökning är ett stort problem i invandrartäta stadsdelar. Vissa invandrargrupper röker mer än genomsnittet. En stor andel barn i dessa områden växer upp i ekonomiskt utsatta hushåll och i hem med rökande föräldrar.

Delmål 3.1: Muslimer informeras om tobak och sluta röka stöd

Projekt Rökfri Ramadan är ett samarbetsprojekt mellan VISIR, Sluta-Röka-Linjen, moskéer, Stockholms kommun, Göteborgs kommun och Angered's Närsjukhus. VISIR är sammankallande och drivande i projektet. Projektet har genomförts sedan 2015 och bedrivs med insatser under främst fastemånaden ramadan. Under ramadan ska muslimer inte röka under den ljusa delen av dagen vilket gör att perioden är ett utmärkt tillfälle att sluta röka.

Målgrupp: Muslimer som besöker moskéer under ramadan, trygghetsvårdare i invandrartäta stadsdelar, ungdomsledare i moskéer i Stockholm och Göteborg.

Insatser:

- Producera ramadanblad med bönetider och information om tobak och sluta röka stöd.
- Producera digitalt ramadanblad som ska finnas på hemsidor och i app.
- Inspirationsföreläsningar i moskén till imamer och ungdomsledare.
- Kontakter Kriminalvården för att erbjuda ramadanblad till interner
- Kontakter Akademien hälsan och erbjuda ramadanbladet

Förväntat resultat: Ökad kunskap kring tobaksbruk och som leder till rökstopp eller att inte börja röka.

Uppföljning: Antal utdelade ramadanblad och antal föreläsningar. Utvärderingsfrågor till moskébesökare. Nätverksmöte för utvärdering av årets ramadan.

Delmål 3.2: Informera SFI-elever om tobak, passiv rökning och tobakslagen

VISIR uppmärksammar behovet av insatser till invandrare/flyktingar inom det tobaksförebyggande området. Genom våra kontakter kan vi konstatera att frågor från kommuner och regioner blivit allt vanligare angående rökfria miljöer, barns rätt att slippa rök exponering etc. Med ökad ojämlikhet i samhället och barns rätt till tobaksfrihet bör invandrarsituationen utgöra ett incitament för stat och kommun att ytterligare prioritera det tobaksförebyggande arbetet och därmed en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen.

I kommunikationsinsatser bland grupper med t ex utländsk bakgrund kan bilder vara ett avgörande komplement för att underlätta förståelsen och effektivisera undervisningen. I undervisningen använder VISIR ett bildbaserat undervisningsmaterial om tobakens skadliga effekter på människor och miljö samt ger tips och råd att sluta röka. Materialet är utvecklat i samverkan med SFI-lärare.

VISIR har blivit kontaktade av Räddningstjänst VÄST som ska använda det bildbaserade materialet i sin utbildning till allmänheten. Utbildningen är flyttad till maj 2021 på grund av covid-19. Materialet ska användas i utbildning på Angereds Närsjukhus i Göteborg .

Målgrupp: SFI-elever

Insatser:

- Föreläsningar på lektionstid i SFI-klasser
- Utvärderingsfrågor till SFI-lärare efter lektionens slut
- Uppdatera det bildbaserade bildmaterialet
- Använda det bildbaserade utbildningsmaterialet om tobak till hemlösa EU-immigranter.

Förväntat resultat: Ökad kunskap om tobak, lagstiftning, passiv rökning och tips och råd att sluta röka.

Uppföljning: Antal närvarande SFI-elever på lektioner, sammanställning av frågeformulär till SFI-lärarna.

Mål 4: Samverkansprojektet ” Lagar för allas framtid”

Det tobaksförebyggande arbetet behöver intensifieras via breda opinionsbildande insatser både bland befolkning och förtroendevalda, för att nå målet med Tobacco Endgame 2025.

Antirökkampanjer har pågått i decennier trots det faller individer, oftast unga, fortfarande i fällan och blir beroende. Diskussioner har först under hösten mellan VISIR, Tobaksfakta och YMT om ett samverkansprojekt och med en professionell byrå Infobahn. Vi planerar delkampanjer om några av de åtgärder som är viktiga utifrån Tobakskonventionen. Några av de är attityder och beteende som är; att våga säga nej, rökning som frihetsberövare, rätten att inte luras in i ett beroende, öka kunskap och väcka debatt bland politiker, skapa fler och effektivare lagar kring tobak och nikotin.

Målgrupp: Allmänhet, politiker, förtroendevalda på alla nivåer

Insatser:

- Producera informativa filmer som visas på sociala medier
- En kampanjsajt
- Annonsering i massmedia
- Affischering
- Debattartiklar
- Namnsamling som stöd för lagar
- Opinion skapande insatser

Uppföljning sker genom summering av antal besök och klick på kampanjsajten samt räckvidd på sociala medier, antal namnunderskrifter för åtgärder och nya lagar, antal annonser och antal artiklar i massmedia.